

הארת השבת

פרשת האזינו תשפ"ג
סוכות - שמחת תורה

גיליון 132

א לעכטיגער שבת
יזם טוב

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

בצילא דמהינותא

ושמחת בחגך

פני חג הסוכות בשמחה נקבלה
במצות 'שמחת בחגך' נצטוינו מהתורה.

ושמחת בחגך - נקימה בקול זמרה
פי יצפנני בספה ובימינו דגלו עלי אהבה.

משרשי המצנה שגזר טובו וחסדו באהבה
גם הבנים ובני הבית בגלל חביבים לשמחם בהנאה.

הדברים מבררים פשלמה בהלכה ברוחה
חריטים המה ברמזים הלכות לולב וסכה.

הגדולה השמחה בעבודה התמה כל שבועה
ונפרעים מהאדם - בגטול זאת הרגנה.

כל האזרח בישראל ישבו בספה בניעמה
וגלל שכרה של מצנה קלה זו - לעתיד לבא יתגלה.

כאמא דמספכת על גנין בצל הספה
פי על כן מסתתרים אנו - בצל פנמי השכינה.

בצילא דמהינותא נחסה כל שבועה
ועל זאת הזכיה - נגילה בשמחה של מצנה.

גם מפסלת גרו וקב קשרה הספה
דבכל דרבה - שמחת עזא נמשיתה.

לולב ואתרוג נצמיד ללבנו בשמחת המצנה
ובמאנא דקרבא אלו - ננצח את המערכה.

אתרוג נאה מום אין קב - קרה פחמה
בהדור מצנה של דחילו ורחימו יעלו בלהבה.

ולקחתם לכם ביום הראשון - ראשון לחשבון
עוונות עתה

ושמחתם לפני ה' אלקיכם, בשמחה של זכות
וטהרה.

הלל השלם בכל ימי החג - בזמרה ובגינה
יחד עם תפלות הושענא - נזכה לעצת שגאבה.

ושאבתם בששון ממעניי הישועה
בנגינה וברקודי מצנה נקימה.

רוח הקדש שואבים משמחת בית השואבה
למדים זאת מיונה הנביא - אשר לרגלים עלה.

קרה נאמנה יעלו בדיצה
בפרקין דידין ורגלזין - הדינים נמתיקה.

אתה בחרתנו - חסידים יגילו ברנה
על זאת השמחה - שקלל השנה השפעה.

בלח קדשת החג ששון ושמחה נשיגה
ולקראת השנה החדשה נמתיק את היגיו והאנחה.

בספת עורו של לוינתו נעלץ במהרה
וספת דוד הנופלת יבוגו לנו בשמחה רבה.

לעולם ועד. ואין שום דבר שירחיקנו ממנו יתברך, כי אנו נסתרים בצל סכה העליונה שהוא קדושה גבוה כל כך, עד ששם נתהפכים כל העונות לזכויות, ובכוח החסד הזה, שוב אין אנו מתייראים משום הרחקה שבעולם, כי בוודאי תמיד נשוב אליו ית', וסוף כל סוף נהיה נשארים דבוקים וכלולים בו ית', מאחר שזכינו עכשיו להיכנס באור הקדושה העליונה, בצל סוכה הקדושה, שהיא אמא דמסכא על בנין, דזהו התשובה שמשם כל העונות נתהפכים לזכויות. ואנו בטוחים שמכל הנפילות והירידות, ומכל ההרחקות שבעולם, מכולם נשוב אליו, עד שנזכה לישוב בסוכה של לויתן.

זמן של עת רצון

אכן גדולה ורבה היא זכות זו של הישיבה בסוכה, עלינו להעריך זאת ולשמוח עמה. ושמא זה גם השמחה המיוחדת של 'ושמחת בחגך', כי על כן מצוה זו מקפת אותנו, בכל 'רגע' מימות החג. וכבר מסופר על הגר"א מוילנא, שכמעט ולא יצא כל שבועת הימים מהסוכה, לגודל זכות המצוה הגדולה של כל רגע בישיבתה בה.

וכך שח החסיד רבי יעקב מאיר שכתער בשמחת חג הסוכות (אוסף אמרים): כעת בסוכות הוא הזמן של העת רצון, להיות נכלל בצילא דמהינותא, שהוא בגימטריא הו"ה אדנ"י. בכוח הסוכה אפשר לרכוש קנין נצחי, להיות תמיד בצילא דמהינותא, ולהכלל בלשון שרבינו משתמש בו הרבה, 'ואמונתך סביבותיך', שהאמונה הקדושה תקיף אותנו מכל צדדיו, ושלא להביט מחוץ לאמונה הקדושה, אלא להיות שקוע בתוך תוכה של האמונה, שעל ידה זוכים לגאולה הכללית והפרטית.

הטעימי טעם סוכה

היה זה פעם בליל יום-טוב ראשון של חג-הסוכות, בעת הסעודה, אמר רבי נחמן מטולטשין לרבי נתן, שלאחר שהתייגע משך כל היום בבניית הסכה טועמים טעם אחר בקדשת הסוכה, נענה לו מוהרנ"ת צוק"ל ואמר לו: "אלום זאת לא נסית עדין לצעק כל היום: "ריבוננו של עולם: "הטעימי טעם סוכה", וכי איזה טעם היית טועם אחר-כך בקדושת הסכה?"

כשאנו למדים במעט על חביבות ורוממות מצוות סוכה, נתעורר ונבקש ברצונות ובכיסופים: 'ופרוס עלינו סוכת שלומיך, סוכת רחמים וחיים ושלום.'

ופרוס עלינו סכת שלומיך

עומדים אנו בימי חג הסוכות, בו אנו זוכים להיכנס לסוכה, לחסות בצל כנפי השכינה, הפורשת כנפיה על בני עם ישורון בקיום מצוות הסוכה.

בדברי הזוהר (פרשת אמור קג. מתורגם מספר יסוד ושורש העבודה): כל מי שיושב בסוכה צל האמונה, נוחל חירות לו ולבניו לעולם ומתברך בברכה העליונה... בוא וראה, בשעה שאדם יושב במדור הזה, שהוא צל האמונה, השכינה פורשת כנפיה עליו מלמעלה, ואברהם וחמשה צדיקים ודוד המלך שמים שמכנו עמו... וצריך האדם לשמוח בכל יום ויום בפנים שאירים באורחים הללו השורים עמו...

רב הממונא סבא, כשהיה נכנס לסוכה היה שמח ועומד על פתח הסוכה מבפנים ואומר: נזמן את האורחים! היה עורך השולחן ועומד על רגליו, ומברך [לישב בסוכה], ואומר: "בסוכות תשב", שבו אורחים עליונים שבו, שבו אורחי האמונה שבו. והיה מרים ידיו ושמח ואומר: אשרי חלקנו, אשרי חלקם של ישראל, שכתוב: 'כי חלק ה' עמו'.

כמה רגשי קדושה - נוטעים בנו דברי הזוהר אלו, הרי אנו ממש יושבים בצל השכינה, יחד עם אושפיזין, כן גם אנחנו זוכים לכך, כמה שמחה ורגשי קודש אופפת אותנו בקראנו דיבורים אלו.

מחבק אונו בזרועו

ברוממות חיבת ואהבת הקב"ה לבניו עם ישיבתם בסוכה - בשבעת ימים אלו, מאיר לנו האר"י הק' בדבריו בשער הכוונות (דרושי חג הסוכות ד) על פי הגמרא בסוכה (דף ד:): "שוכה כשרה בשתיים דפנות כהלכתן והשלישי טפח".

כשנתבונן בדבר, ניווכח שזוהי צורת חביקה של אדם, המחבק את חברו בידו - הזרוע והאמה שהם ארוכים - ועוד טפח שזו כף היד, שזה מבטא לנו - ביטוי האהבה שהקב"ה אוהב אותנו. הקב"ה כביכול בא בסוכה ומחבק אותנו בזרועו, אהבתו הגדולה שמתגלה לנו מכותלי הסוכה.

זאת, וגם עוד מבואר בספרי הקבלה, בגודל קדושתה של סוכה. דהנה כפי הידוע דשמו של הקב"ה נכתב בהו"ה, והוא נקרא באדנ"י. דשם הו"ה"ה מרמז על דרגה גבוהה במיוחד של 'היה הוה ויהיה' - ביטול המציאות, כי הכל נכלל באחדותו ית'. ושם 'אדנ"י' מרמז על זה שיש עולם, אך יש הנהגה בעולם, והבורא כל עולמים הוא אדון הכל: 'הו"ה' בגימטריא: כ"ו, ו'אדנ"י' הגימ' הוא: ס"ה'.

וכל זה נכלל בתיבת "סוכה" כי האותיות הפנימיות הם: כ"ו - כמנין שם הו"ה. והאותיות החיצוניות הוא: ס"ה' גמטריא 'אדנ"י'. דזה מבטא את שמו של הקב"ה, החוסה בצלו של סוכה.

והא לנו ממעלת הסוכה, ששמו הגדול מאיר דרכי הדפנות והסכך שאנו חוסים בהם בצל השכינה.

נסתרים בצל סוכה הקדושה

בדיבורים הממתיישים היטב על הלב בחביבות מצוות הסוכה, בדברי מוהרנ"ת (ספר תורה ב): 'הסוכה מגנת עלינו ושומרת אותנו מכל אלו הרוצים להרחיק אותנו חס ושלום, כי על-ידי כוח הסוכה אנו בטוחים שנהיה סמוכים ודבקים בו יתברך תמיד

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה במשנת רביה"ק מוה"ר"ן מברסלב ותלמידיו זצ"ל

"זאת הברכה" (לג א)

הברכה בזכות הגדי לבן

באומן חי יהודי בשם רבי משה קרסנשטיין, מקורב אצל רבינו היה, ועובד השם בכל לבו. רבי משה זה היה אחד מתלמידיו של השרף הנודע בלהבת אש עבודתו מגדולי תלמידי רבינו, רבי שמואל איזיק מדאשיב. ומכונה בפי כל בשם: משה הניה'ס (משה בנו של הניה). רבי משה היה חשוך בנים, ולאחר הסלקות רבינו היה מפציר רבות במורו ורבו רבי שמואל איזיק שיתפלל בעבורו לזכות לזרע של קיימא.

פעם אחת בערב ראש השנה, כאשר משה הניה'ס הגיע אל רבי שמואל איזיק בתחנונים שיתפלל בעדו, נענה רבי שמואל איזיק ואמר לו: כי אם יביא לו בגדי לבן לכבוד החג – יוושע. רבי משה אץ למלא את מבוקשו של רבי שמואל איזיק, ואכן זכה לבן זכר. מכיוון שידע כיצד נושע, החליט להחזיק להביא בגדי לבן לרבי שמואל איזיק מדי שנה בשנה. במסורת זו נהג אף בנו רבי נחמן, שהיה חשוב מאוד, חתנו של רבי אהרן רבה של ברסלב: מדי שנה בשנה מסר לרבי שמואל איזיק את ה'פדיון' כפי שנהג אביו.

הברכה שהפתיעה

איש חסיד, גאון וצדיק, עטור במידת הענווה היה רבי אפרים מפסדב'ו'ז ש'בפולין', המכונה בפי כל רבי אפרים'ל, בעל מחבר ספר 'עונג שבת'. גדולי דורו, כבר הפליגו ברום ביניהם הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל שהיה קם מלפניו מלוא קומתו. ה'בית ישראל' מגור שאמר: 'אני מכירו עוד מפולניא לאדם גדול', ועוד כהנה וכהנה.

לבד מעבודתו התמה, וגאונותו הרבה שהסתיר מעין כל, נודע רבי אפרים'ל כפועל ישועות בקרב הארץ – עוד מימי עולמו – שברכותיו מתקיימות.

וכה סיפר הרב העשל פרנקל, מי שיהיה כאחד מראשי ישיבת פרעשבורג: בצעירותי נקלעתי למצב כלכלי קשה ביותר. בביתו כבר חמשה ילדים, ואני אין לי פרוטה לפורטה. נקראתי אל הרב דושינסקיא זצ"ל למלא מקומו של שוחט אחד שאיבד את ההרגשה. אמרתי לו אלך כמו תמיד להיוועץ ברבי אפרים'ל. ומאחר שלב טוב מאוד היה לו, תיארתי לו את מצבי הקשה בהרחבה, ולבסוף סיפרתי לו על הצעת העבודה. הוציא מעט יין ושכר וכיבדני, אחר אמר לי: רבנו לא המליץ להיות שוחט, ובאשר לפרנסה – תמא לך פרנסה!

"אבן גולה מלבי, ומיד דחיתי את הצעת העבודה בבית השחיטה. עברו כמה שבועות, וה'פרעשבורגר' – רב', רבי עקיבא סופר, קורא לי, ומציע לי לקחת לידי את הניהול הרוחני של הישיבה. נדהמתי הוא לא הכירני מעולם, וכבר הוא שולח אותי לידי בנו, לחתום על חוזה, ומקציב לי משכורת הגונה, ומיד – לשיבה...!? בה כיהנתי מאז במשך שלושים ושתיים שנה!

"מימינו אש דת למר" (דברים לג ב)

אֶדֶל הצדקנית

אדל – בשם זה נקראה בתו של רבינו, שנולדה לו בעיירה הוסיאטין בשנת תקמ"ז. אדל הייתה אף שמה של בתו היחידה של הבעל שם טוב הקדוש. צדיקים היו אומרים, כי ה'בעל שם טוב', כיוון כוונות טמירות בכנותו את בתו בשם זה: השם אֶדֶל נלקח מהתורה הקדושה, מראשי תיבות: א'ש ד'ת ל'מו.

כאשר נשאל רבינו על ידי אחד ממקורביו, מדוע העריך והוקיר כל כך הבעל שם טוב הקדוש את בתו אדל? השיב: "תמיד התהלכה סבתא אדל בלב שוקק ומשאלתה היה תדיר, איך תוכל לגרום נחת רוח להשם יתברך".

"לעיני פל ישראל" (דברים לד יב)

לעיני כל ישראל!

היה זה לאחר חג השבועות שנת תקפ"א, חודשים ספורים לאחר הסתלקותו של רבינו. ובעיר 'נמירוב' מקום משכנו של רבי נתן, פרצה שריפה גדולה, בביתו של אביו רבי נפתלי הירץ פגעה הרעה, כשביתו וכמעט כל רכושו עלו בלהבות אש. ולמחרת, פרצה שוב שריפה גדולה, והפעם נשרף ביתו של רבי נתן כליל, וכן נשרף בית הכנסת ובית המדרש בעיר.

עקב שריפה זו שכלתה את ביתו, עבר מוהר"ת לגור בעיר 'ברסלב', רבי נתן כותב במכתבו: 'לא עלה על דעתי לעקור דירתי מנמירוב לברסלב... אך עצת ה' לעולם תעמוד, ומחשבות לבו לדור דור, וסיבב סיבות בנפלאות הנוראות, והוא מוחץ ורופא וילפס נתיב לאפו, כי דייקא על ידי הצרה של השריפה, סיבב סיבות לטובה, שאצא מנמירוב ואקבע דירתי פה ברסלב'.

מגיפת השריפות שהתפרצה באותה תקופה, עדיין לא שככה. למחרת ביאתו של מוהר"ת לברסלב, התלקחה שוב שריפה בנמירוב, כמו כן פרצה שריפה בעיר טולשין הקרובה. באותה עת פרצו גם שריפות גדולות בעיר בארדיטשוב ובקהילות נוספות באיזור. מוהר"ת מצוין בהתפעלות את דבר מכת השריפות שרבינו חי איתם: "כבר הודיע זאת רבינו ז"ל בהתורה 'בראשית לעיני כל ישראל' (ליק"מ סז ב), שמבואר שם: שכאשר נסתלק הראש בית, שהם הצדיקי אמת – באים שריפות חס ושלום".

מן הציור התנ"כי ישיגי העתים | שמחת החג

ילדים יקרים! נמצאים אנו כעת בימי חג הסוכות הקדושים, חג שנצטוונו במיוחד להיות שמחים בו. חכמינו אומרים במדרש, שכתוב שלש שמחות בתורה על "חג הסוכות": 'שמחת בחגך'. והיית אף שמח! 'שמחת לפני ה' אלוקים'.

בזמן שבית המקדש היה קיים, היתה שמחה גדולה מאוד כל לילה, וכן כתוב במשניות ספ"ה: 'חסידים ואנשי מנשה, היו מרקדים לפניהם באביקות של אור שבידיהן, ואומרים לפניהם דברי שירות ותשבחות. והלויים בכנורות ובנבלים ובמצלתים ובחצוצרות ובכלי שיר בלא מספר'.

במכתב שכותב רבי נתן מברסלב לבנו - על השמחה הפנימית של חג השמחה, מחזק אותנו על שמחת החג, בדברים אלו: 'חסד השם גבר עלינו על 'חדש תשרי', שזכינו לישועות נפלאות, ולחטף ששון ושמחה, וליישב בספך בכל יום, לאחז בדיני את כלי הזן שהם: האתרוג והלולב והדס וערבה הקדושים והנוראים מאוד, ולצעק 'הושענא הושענא' בכל יום.

אנו מקמים בכל כך הרבה טוב בחג לעם זה של סוכות, יש לנו הרבה מאוד במה לשמח, נוסף לכך מצוה זו של 'שמחת החג' – להיות שמחים בחג זה, לראות רק הדברים הטובים וכן נשמח עוד יותר, ונקיים בכל רגע מימי החג את מצות השם של שמחת החג.

פניני פרשה

"האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי" (ל"ב א)

ע"פ המובא בליקוטי מוה"ר"ן (ז ח"ב) שלדרי מעלה אלו הגדולים במעלה – הצדיקים אומרים להם: 'מה חמית ומה פשפשת'. ולדרי מטה' – הקטנים במעלה, הצדיקים מאירים ש'מלוא כל הארץ כבודו'. ואפ"ל דזהו הכתוב בכאן "האזינו השמים" – אלו הנמצאים במקומות גבוהים, להם נאמר "ואדברה" – לשון דיבור קשה, ע"ד: מה חמית. אולם ב"ותשמע הארץ" – הרומז לדרי מטה', נאמר "אמרי פי" – לשון – אמירה רכה. וכמובא עה"פ "כה תאמר לבית יעקב" – דזהו אמירה רכה. ויעוין בדברי ה'אור החיים' הק': דמשה רבינו נתכוון לדבר בכאן עם כל הדרגות שנמצאים בעם ישראל.

"האזינו השמים ואדברה"

אפ"ל דנקט לשון "האזינו", דרומז על שמיעה, ע"י המובא בליקוטי מוה"ר"ן (כ"א) דאמונת חכמים תלוי באזנים, בבחינת (משלי כ"ב): 'שמע דברי חכמים'. ובכאן דאמר סמוך לפטירתו, ורצה שיקבלו דבריהם כמובא ע"כ, לכך כתוב לשון שמיעה – שיאמינו בדברי.

ויש להוסיף מהא מובא בספר הקנה (דף מא): דשמיעה היא בבינה, והא בינה הוא עולם התשובה כמובא, ובכאן דמשה רבינו עורר לתשובה כמובא בארחה בדברי המדרש, דיבר בלשון שמיעה.

"האזינו השמים... ותשמע הארץ"

בדברי ה'מדרש': ע"ש התורה, דזהו: "האזינו השמים" - שניתן להם מן השמים, שנאמר: "אתם ראייתם כי מן השמים דברתי עמכם" (שמות כ). ובהמשך: "ותשמע הארץ אמרי פי" – שעליה עמדו וקבלו את התורה, ואמרו: "כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע" (שמות כז ד).

ואפ"ל דתורה' ועוד 'שבעים' ע"ד: שבעים פנים לתורה גימטריה 'שמים – ארץ'.

"יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי" (ל"ב ב)

בפירוש רש"י, שהמטר לפעמים קשה לבריות, כגון הולכי דרכים, ומי שבורר מלא יין. אבל טל הכל שמחים בו. ואפ"ל דזהו המובא במכילתא (פ"ב): על התורה דכל התחלות קשת. וזהו ברישא 'מטר', ולאחמ"כ 'טל', כפירושו של רש"י. והא פסוק זה קאי על התורה.

"צדיק וישר הוא" (לב ד)

ע"י בפרש"י על "צדיק" – שהכל מצדיקין את דינו. ואפ"ל ע"פ מה שכתוב בש"חיות הר"ן (קט"ז) שהמצוות שעם ישראל מקיימים אין זה מחמת שהישר והשכל מחייב אל רק מגזירת המלך ברוך הוא, וזהו הכתוב כאן, בריש: "צדיק" שהכל ממנו יתברך והכל גזירתו, ורק לאחר מכן "וישר" שאפשר להבינם בדרך השכל.

כן אפשר להוסיף שתיבת "הוא" גימ' שבע – דמספר זה רומז על כלליות הבריאה, כמובא, שכך מנהיג ה' יתברך את עולמו - בדרך של צדיק וישר – שאי אפשר להבין את דינו, וזהו בריש 'צדיק', ולאחמ"כ אם זוכים זה נהיה "וישר" שגם זוכים במעט להבין, וכדברי רש"י על "וישר": שראוי להצדיקו. (ועוין בליקו"מ ב נב. ובשיהר"ן קי"ח).

"יצב גבולות עמים למספר בני ישראל" (ל"ב ח)

אפ"ל "למספר" לשון ספיר ונהיר – כמובא בליקוטי מוה"ר"ן (תורה קא) בחינת (שמות כ"ד): "לבנת הספיר". ואימתי זה מאיר – ע"י "גבולות עמים", שכל אחד יודע את גבולו הוא, הוא רואה את טובו הפנימי, וכמובא (תענית כא): דאמרו ליה לאביי, דלא מצית למיעבד כעובדיה דאבא אומניה. כי כל אחד יש לו את הטוב שלו שמאיר לו. (ועוין ליקו"מ לד).

זוית ראשנה <<

א אתרוג יפה ... איזה חיות...

איזה תענוג... זר לא יבין זאת!

אמר: שאין אנו יודעים כלל גדל יקרת מעלת מצות אתרוג.

והרי אנו רואים שישראל מפזרים ממון הרבה בשביל מצוה זו יותר מעל שאר מצוות, וכוודאי לא על חינוס הוא. מסתמא מצוה זו היא יקרה מאוד מאוד אשר אין לשער... כי ישראל עם קדוש הם...

חכמים, וקשה להטעותם... (שיחות הכ"ן)